

Ks. prof. dr hab. Józef Swastek

*„Kapłani stanowią ogromny dar nie tylko dla Kościoła,
ale dla samej ludzkości”*

(List Benedykta XVI na rozpoczęcie Roku Kapłańskiego
z okazji 150 rocznicy urodzin św. Jana Marii Vianney'a)

Opinia o działalności duszpasterskiej i naukowej

bpa dra Adama Dyczkowskiego,
pracownika naukowego Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu

Powyższe słowa papieża Benedykta XVI korespondują z życiem, duchowością i działalnością naukową biskupa dra Adama Dyczkowskiego, kapłana archidiecezji Wrocławskiej (1957-1978), biskupa pomocniczego tejże archidiecezji w latach 1979-1992, biskupa pomocniczego diecezji legnickiej (1992-1993) i ordynariusza diecezji zielonogórsko-gorzowskiej (1993-2007), jednego z najbardziej utalentowanych i lubianych duszpasterzy akademickich, wykładowców Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu i ordynariuszy zielonogórsko-gorzowskich.

Adam Dyczkowski przyszedł na świat w archidiecezji krakowskiej, na terenie ziemi wadowickiej. Jego rodakami są między innymi: bł. Jan Paweł II Wielki (1920-2005) oraz prof. Józef Bilczewski, jeden z najwybitniejszych profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego, św. arcybiskup metropolita lwowski (1860-1923), wzór nauczyciela akademickiego i człowiek o bardzo dobrym i wrażliwym sercu na potrzeby biednych tak duchowo jak i materialnie. W Kętach przyszedł również na świat patron profesorów akademickich i nauki polskiej – św. Jan Kanty (1390-1473), profesor Akademii Krakowskiej oraz utalentowany kaznodzieja. Postać ta w sposób szczególny wywiera wielki wpływ na styl duszpasterzowania, kaznodziejstwo oraz styl postępowania w życiu codziennym Adama Dyczkowskiego.

Adam Dyczkowski urodził się w dniu 17 XI 1932 r. w Kętach w rodzinie inteligenckiej. Jego ojciec Feliks był profesorem matematyki w miejscowym Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym w Kętach (archidiecezja krakowska). Miał on duży wpływ na swego syna Adama. Przez całe swe pracowite życie był zaangażowany w różne formy działalności społecznej, religijnej i patriotycznej w Kętach. W czasie drugiej wojny światowej (1939-1945) walczył w randze kapitana na różnych frontach z agresorami, którzy - na mocy porozumienia Władysława Mołotowa (premiera i ministra spraw zagranicznych Związku Sowieckiego) oraz Joachima von Ribbentropa (ministra spraw zagranicznych Trzeciej Rzeszy Niemieckiej), zawartego w Moskwie 23 VIII 1939 r. – napadli na Polskę we wrześniu 1939 r. Za zasługi wojenne w czasie drugiej wojny światowej otrzymał szereg nagród wojskowych oraz krzyż „*Virtuti militari*”, który sobie bardzo wysoko cenił. Na duchową formację Adama Dyczkowskiego wielki wpływ wywarła jego pobożna matka Julia, uosobienie cnót niewieścich, przywiązana do ojczyrstych tradycji oraz autentycznej pobożności.

Ze względu na trudną sytuację polityczną w kraju Adam Dyczkowski ukończył naukę w zakresie szkoły podstawowej na tajnych kompletach. Maturę uzyskał w 1950 r. w Państwowym Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym w Kętach.

W 1952 r. wstąpił do Arcybiskupiego (Wyższego) Seminarium Duchownego we Wrocławiu. Funkcję rektora tej instytucji naukowo-wychowawczej pełnił wtedy ks. dr Józef Marcinowski, kapłan archidiecezji wileńskiej, a od 1953 r. ks. Aleksander Zienkiewicz, kapłan Diecezji pińskiej (od 2010 r. Sługa Boży). Przeszedł on do historii jako jeden z najbardziej utalentowanych duszpasterzy akademickich w kraju. Zorganizował on od podstaw duszpasterstwo młodzieży akademickiej we Wrocławiu i na terenie Dolnego Śląska. Wychowawcami A. Dyczkowskiego w Seminarium oraz profesorami byli wybitni uczeni na czele z ks. prof. Wincentym Urbanem, prof. Tadeuszem Silnickim, księdzem prof. Michałem Wyszyńskim, ks. dr Henrykiem Grzondzielem (od 1959 r. biskupem w Opolu), ks. mgrem Franciszkiem Sasiadkiem TJ i ks. Józefem Pazdurem (od 1984 r. biskupem pomocniczym we Wrocławiu). W czasie studiów zaangażował się w tworzone przez ks. rektora Aleksandra Zienkiewicza duszpasterstwo akademickie. W roku akademickim 1955/56 pełnił odpowiedzialny urząd dziekana alumnów. Na tym stanowisku zdobył sobie wielki szacunek wśród kleryków i pełne zaufanie przełożonych. W 1955 r. jako alumn wstąpił do harcerstwa polskiego. I choć władze komunistyczne w Polsce w 1980 r. usunęły wszystkich księży z harcerstwa, to jego ten cios ominął. Do dnia dzisiejszego należy do polskiego harcerstwa.

Kiedy w 1989 r. Polska wyzwoliła się spod sowieckiej okupacji komendant Szarych Szeregów Stanisław Broniewski „Orsza” zwrócił się do niego z prośbą, aby mu pomógł przywrócić harcerstwu właściwe oblicze. Ustosunkował się bardzo pozytywnie do tej prośby i włączył się bardzo energicznie w tę akcję.

Nawiązał również kontakt z polskim harcerstwem na emigracji. Jego przewodniczącym był druh Ryszard Kaczorowski (1919-2010), w latach 1986-1989 minister spraw krajowych w rządzie Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie, a w 1989-1991 – Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie. Na jego prośbę udał się on z druhem Stanisławem Broniewskim „Orszą” na zlot harcerstwa emigracyjnego w Rising Sun (USA).

Kiedy w 1993 r. objął on rządy w Diecezji zielonogórsko-gorzowskiej, został mile powitany przez Komendę Chorągwi Zielonogórskiej. Współpracuje z nią owocnie po dzień dzisiejszy.

Ks. Rektor Aleksander Zienkiewicz przedstawił go do święceń prezbiteratu w dniu 23 VI 1957 r. Święcenia te przyjął we Wrocławiu w dniu 23 VI 1957 r. z rąk bpa dra Bolesława Kominka.

Po przerwie wakacyjnej podjął on w tym samym roku studia specjalistyczne z zakresu filozofii przyrody na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Jego mistrzami byli wybitni uczeni. Należał do nich między innymi: o. prof. Albert Krapiec OP, ks. prof. Stanisław Kamiński, Ks. prof. Stanisław Kamiński, Ks. prof. Kazimierz Kłósak, prof. Roman Ingarden, przyjaciół św. Edyty Stein (Teresy Benedykty od Krzyża), urodzonej w 1891 r. we Wrocławiu, zamęczonej w Auschwitz Birkenau w 1942 r. wraz ze swą rodzoną siostrą Różą. Od 1999 r. jest ona współpatronką Europy.

W 1961 r. uzyskał stopień magistra filozofii na podstawie pracy „Próba definicji prawa przyrody u Izydory Dąmbskiej”. W czasie studiów na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim

zaprzyjaźnił się z ks. doc. Dr hab. Karolem Wojtyłą. Zjednoczyła ich, obok wspólnych zainteresowań naukowych, miłość do Tatr; razem spędzali urlopy. Przyjaźń ta, nacechowana serdecznością, trwała aż do zgonu bł. Jana Pawła II Wielkiego w 2005 r.

Po uzyskaniu stopnia magistra podjął wykłady w Arcybiskupim (Wyższym) Seminarium Duchownym we Wrocławiu. Został też profesorem w Liceum Ogólnokształcącym Sióstr Urszulanek Unii Rzymskiej we Wrocławiu. Pomagał też w duszpasterstwie akademickim ks. prałata Aleksandrowi Zienkiewiczowi. Zyskał sobie sławę znakomitego rekolekjonisty. Głosił rekolekcje głównie dla inteligencji oraz wiernych na terenie archidiecezji Wrocławskiej oraz w całej Polsce. Zyskał sobie już wówczas opinię bardzo inteligentnego i kulturalnego głosiciela Słowa Bożego.

Dla sfinalizowania pracy doktorskiej podjął w Lublinie studia doktoranckie ze swej specjalności. W 1964 r. uzyskał na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim stopień doktora filozofii na podstawie rozprawy doktorskiej pt.: „*Sposoby ustalania sensu terminów w „Kosmologii F. Selvaggiego”*”.

Po uzyskaniu tego stopnia powrócił do Wrocławia, gdzie został najbliższym współpracownikiem duszpasterza młodzieży akademickiej ks. prałata Aleksandra Zienkiewicza. Podjął na nowo wykłady ze swej specjalności w Arcybiskupim (Wyższym) Seminarium Duchownym we Wrocławiu. Włączył się też w duszpasterstwo przy wrocławskiej archikatedrze pod wezwaniem św. Trójcy, św. Jana Chrzciciela, św. Jana Ewangelisty, św. Wincentego męczennika, św. Jadwigi Śląskiej oraz Jedenastu Tysięcy Dziewic. Został też kapelanem Klubu Inteligencji Katolickiej we Wrocławiu.

W chwilach wolnych od zajęć uczestniczył w wyprawach górskich w Alpach, w górach norweskich oraz na Kaukazie. Opiekował się też młodzieżą akademicką spędzającą urlop w Tatrach.

W dniu 21 IX 1978 r. został biskupem tytularnym Altawy i sufraganiem archidiecezji wrocławskiej. Za dewizę swej posługi biskupiej przyjął słowa „*Sursum corda*” (W górę serca); słowa te są wyrazem jego głębokiego zaufania w Opatrzność Bożą, w opiekę Matki Najświętszej i Świętych Pańskich ze św. Janem Kantym na czele.

Sakrę biskupią przyjął w archikatedrze wrocławskiej przez posługę swego najbliższego współpracownika i przełożonego arcybiskupa metropolity dra Henryka Gulbinowicza przy współdziałaniu biskupa częstochowskiego dra Stefana Bareły oraz biskupa prof. zw. Dra hab. Wincentego Urbana sufragana wrocławskiego, wybitnego i zasłużonego historyka śląskiego Kościoła oraz kresowej archidiecezji lwowskiej. Po przyjęciu święceń biskupich został wikariuszem generalnym archidiecezji wrocławskiej i członkiem wrocławskiej kapituły katedralnej a na forum krajowym wiceprzewodniczącym Komisji Episkopatu do spraw duszpasterstwa akademickiego.

Zlecono mu też opiekę nad duszpasterstwem inteligencji, duszpasterstwem akademickim, duszpasterstwem harcerzy oraz duszpasterstwem stanowym. Został także przewodniczącym Dolnośląskiego Komitetu Odrodzenia Harcerstwa oraz członkiem Zarządu Towarzystwa Przyjaciół Ossolineum. Za wieloletnią oraz owocną pracę w duszpasterstwie akademickim u boku ks. prałata Aleksandra Zienkiewicza i opiekę duchową nad ludźmi nauki w środowisku wrocławskim otrzymał specjalną nagrodę Kolegium Rektorów Wyższych Uczelni miasta Wrocławia. Ponadto został także członkiem Komitetu Odbudowy Panoramy Raclawickiej we Wrocławiu (malowidło

upamiętniające zwycięstwo polskich wojsk z armią rosyjską w dniu 4 IV 1794 r.). W dniu 14 VI 1985 r. została ona udostępniona publicznie w specjalnie wybudowanej rotundzie.

Po wydaniu przez papieża Jana Pawła II bulli „*Totus tuus Poloniae populus*” w dniu 25 III 1992 r. został biskupem pomocniczym nowoerygowanej Diecezji legnickiej. Współpracował w Legnicy ze swym wielkim przyjacielem, biskupem dr Tadeuszem Rybakiem.

Dnia 17 VII 1993 r. papież Jan Paweł II zamianował go biskupem Diecezji zielonogórsko-gorzowskiej. Na tym stanowisku chciał wiernie naśladować swego wielkiego poprzednika, Sługę Bożego, bpa dra Wilhelma Plutę (1958-1986). W 2002 r. dzięki jego wysiłkom rozpoczął się jego proces beatyfikacyjny na szczeblu diecezjalnym.

Podobnie jak bp dr Wilhelm Pluta zwrócił on szczególną uwagę na życie religijne rodziny. Bronił polskiej rodziny przed ateizacją przez zachęcanie małżonków do częstej komunii św., pielgrzymki do diecezjalnego sanktuarium maryjnego w Rokitnie (kult Matki Boskiej Cierpliwie Słuchającej) oraz kult świętych Pańskich, na czele z patronami Diecezji. Należą do nich męczennicy międzyrzeccy: Jan, Benedykt, Izaak, Mateusz i Krystyn. Dnia 23 II 2001 r. bp prof. dr Paweł Socha przywiózł ich relikwie z Pragi. Ich intronizacja odbyła się w Międzyrzeczu w dniu 11 XI 2001 r. Od 16 II 2002 r. rozpoczęła się ich peregrynacja po wszystkich parafiach Diecezji Zielonogórsko-gorzowskiej, począwszy od kościoła pw. Pięciu Braci Międzyrzeczkich w Gorzowie Wielkopolskim.

W dniach 12-14 V 1994 r. zorganizował I Diecezjalny Kongres Rodzin pod hasłem „Rodzina Bogiem silna, kraj silny rodziną”. Wybitni profesjonaliści od formacji duchowej rodzin prowadzili wykłady w Zielonej Górze, Gorzowie Wielkopolskim i Głogowie. Dla należytej formacji duchowej rodzin katolickich powołał „Stowarzyszenie rodzin katolickich” oraz Diecezjalną Komisję ds. Rodziny. Celem tej drugiej organizacji jest troska o dobre przygotowanie młodzieży do małżeństwa. Ponadto założył Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy. Jego celem jest przygotowanie, dla osieroconych dzieci rodziców zastępczych. Utworzył również fundusz dla samotnej matki i samotnego dziecka.

W trosce o katolicką formację młodzieży w laicyzującej się Europie założył Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży.

Dla młodzieży akademickiej utworzył ośrodki duszpasterskie w Gorzowie Wielkopolskim, przy konkatedrze św. Jadwigi w Zielonej Górze oraz przy parafii św. Józefa w Zielonej Górze (tuż obok gmachu uniwersytetu w Zielonej Górze).

Dla uaktywnienia wiernych na linii służby Kościołowi i ojczyźnie powołał do życia 27 XI 1994 r. Akcję Katolicką.

Od podstaw zorganizował w Diecezji zielonogórsko-gorzowskiej duszpasterstwo harcerzy i zamianował kapelanów dla poszczególnych ośrodków tego duszpasterstwa.

W trosce o opiekę duszpasterską nad służbą zdrowia erygował Stowarzyszenie Lekarzy Katolickich.

Przez utworzenie powyższych organizacji starał się uwrażliwić swych diecezjan na potrzeby duchowe i materialne Polski. Liczba urodzeń w Polsce spada bardzo gwałtownie. W 1983 r. przyszło w naszym kraju na świat około 724 000 dzieci, a w 2003 r. już tylko około 351 000. Sytuację w kraju powiększa fakt masowej emigracji Polek i Polaków za pracą wskutek

przeprowadzonej po 1989 r. złodziejskiej prywatyzacji banków i zakładów pracy za 1/10 ich wartości. Co więcej, różnej maści pseudoautorytety moralne usiłują siłowo reformować nawet duchowieństwo na liberalną modłę.

Z tego też powodu zwrócił on szczególniejszą uwagę na sprawę duchowej i intelektualnej formacji kandydatów do stanu duchownego kształcących się w Wyższym Seminarium Duchownym w Paradyżu. Formował ich nade wszystko poprzez przygotowywane dla nich konferencje ascetyczne i teologiczne. Za jego kadencji Wyższe Seminarium Duchowne było włączone aż do 1998 r. w struktury Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu. Po roku 1998 znalazło się ono w strukturach Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, a następnie Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego.

W Wyższym Seminarium Duchownym w Paradyżu co roku organizował z muzykologiem Cezarym Zychem koncerty dawnej muzyki pt.: „Muzyka w Raju”. Cieszyły się one wielkim powodzeniem.

Przez wszystkie lata swojej pracy w Diecezji Zielonogórsko-gorzowskiej służył ofiarnie nauczycielom szkół podstawowych, średnich i akademickich. Jako syn profesora Liceum Ogólnokształcącego w Kętach z tą grupą zawodową jest najściślej związany. Jako pasterze Diecezji często się z nią spotykał, szczególnie w okresie Bożego Narodzenia.

Wielu nauczycieli nie tylko w Diecezji zielonogórsko-gorzowskiej, ale i z całego kraju włącza się aktywnie w pielgrzymki na Jasną Górę. W czasie tych pielgrzymek jest poruszana na konferencjach religijnych problematyka nowej ewangelizacji związanej z tą grupą polskiej inteligencji. Dzięki jego staraniom doszło do utworzenia tak zwanych „Warsztatów w drodze”. Za tę służbę nauczycielom otrzymał medal kuratora oświaty „Zasłużony dla Szkolnictwa Zielonogórskiego”. Jako biskup pomocniczy we Wrocławiu i w Legnicy oraz arcybiskup Diecezji zielonogórsko-gorzowskiej otoczył specjalną opieką żołnierzy Armii Krajowej i kombatantów wojennych. Ta opieka dawała mu wiele wewnętrznej radości. Otrzymał za nią wiele odznaczeń Armii Krajowej i krzyże zasługi.

Kiedy w 1993 r. obejmował w zarząd diecezję zielonogórsko-gorzowską to wówczas na jej terytorium funkcjonowały dwa województwa: Zielonogórskie i Gorzowskie. Dzięki jego niestrudżonym zabiegom doszło do utworzenia jednego województwa zielonogórsko-gorzowskiego. Stało się to po zwołaniu przez niego do gmachu Wyższego Seminarium Duchownego w Paradyżu posłów i senatorów z województw zielonogórskiego i gorzowskiego. Uchwalono wówczas deklarację połączenia tych dwóch województw. Jej tekst wysłano do ówczesnego premiera Jerzego Buzka, który zaaprobował istnienie jednego województwa. Za tę inicjatywę oraz owocną współpracę z władzami otrzymał odznaczenie honorowe przyznane mu przez Sejmik województwa lubuskiego oraz honorowe obywatelstwo Zielonej Góry, Gorzowa Wielkopolskiego i Głogowa.

Wielkim dla niego przeżyciem duchowym była wizyta jego wielkiego przyjaciela Ojca Świętego Jana Pawła II w dniu 2 VI 1997 r. w Gorzowie Wielkopolskim. Na spotkanie z nim przybyło około 500 000 wiernych. Jan Paweł II oddał w katedrze gorzowskiej, pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny hołd swemu przyjacielowi biskupowi dr Wilhelmowi Plucie. Obydwaj w dniu 4 VII 1958 r. otrzymali nominacje biskupie, a w latach 1966-1971 pracowali w Komisji Episkopatu Polski do spraw Duszpasterstwa Rodzin. Komisji tej przewodniczył w tych latach bp dr Wilhelm Pluta.

Ks. biskup dr Adam Dyczkowski jest człowiekiem wielkiego formatu duchowego. Należy do tych ludzi, których z radością się oczekuje. Im dłużej się go zna, tym bardziej się go szanuje. W imię prawdy zawsze jasno określa swoje poglądy. Chce i potrafi innym dyskretnie pomagać. Jego życie i działalność arcypasterska – to wielka łaska dla polskiego Kościoła.

Plurimos annos Kochany Biskupie Adamie, Doktorze *honoris causa* Uniwersytetu Zielonogórskiego!

x Józef Swasitek

Bibliografia

A. Źródła archiwalne

1. Archiwum Kurii Biskupiej Diecezji Zielonogórsko-gorzowskiej, Komunikat Nuncjatury Apostolskiej w Polsce z dn. 17 VII 1993 r. informujący o nominacji bpa Adama Dyczkowskiego na biskupa diecezjalnego Diecezji zielonogórsko-gorzowskiej.
2. Archiwum Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu,teczka bpa dra Adama Dyczkowskiego – własnoręcznie napisany życiorys.

B. Źródła drukowane

W. Pluta, O życiu Bożym w człowieku, Opole 1985

W. Pluta, W trosce o życie wewnętrzne. Powiązanie z teologią, Poznań – Warszawa 1990

C. Opracowania

A. Brenk, Zatraskany Pasterz. W 15 rocznicę śmierci biskupa Wilhelma Pluty, wielkiego pasterza Diecezji gorzowskiej, Poznań 2001

R. Harmaciński, Specyfika działalności pasterskiej pierwszego Biskupa gorzowskiego dra Wilhelma Pluty w Kościele na ziemi lubuskiej, Wrocław 1995

M. Kamieniecki, Na ratunek rodzinie, *Nasz Dziennik* 26-27 III 2011

Z. Kijas, Nowy Kapłan na nowe czasy. Rozważania na temat duchowości kapłańskiej, Kraków 2009

M. Majewski, Działalność ustawodawcza biskupa Wilhelma Pluty rządcy Kościoła gorzowskiego w latach 1958-1986, Zielona Góra 2011

R. Nowak, Panorama Raławicka, w: Encyklopedia Wrocławia, red. J. Harasimowicz, Wrocław 2000

Milenium świadectwa krwi, Nasz Dziennik, 14-15 VI 2003

P. Socha, Biskup Wilhelm Pluta, wikariusz generalny, administrator i biskup diecezjalny (10 I 1910- 22 I 1986) w: Diecezja Zielonogórsko-Gorzowska. Księga pamiątkowa 50-lecia organizacji Kościoła katolickiego na Ziemi Lubuskiej, Pomorzu zachodnim i północnym (1945-1995), Zielona Góra – Gorzów Wielkopolski 1995

W. Reszczyński, Końcowy Gierek, końcowy Tusk, Nasz Dziennik 7 IV 2011

J. Swastek, Środowisko rodzinne i studia teologiczne Sługi Bożego Wilhelma Pluty, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka. Historiae deditus Profesorowi Adamowi Galosowi w 85 rocznicę urodzin, Roczniki LXIV (2009) nr 2-3

Z. Szuba, Biskupi polscy XX wieku, Życie katolickie 56 (1983)

D. Śmierchalski-Wachocz, Nieprzejednany wróg PRL. Sługa Boży ks. bp Wilhelm Pluta (1910-1986), Nasz Dziennik 29-30 V 2010

P. Wipler, To nie jest kraj dla młodych ludzi, Nasz Dziennik 26-27 III 2011.